

Innst. 181 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:119 S (2014–2015)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å redusere det materielle forbruket i Norge til et bærekraftig og rettferdig nivå

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge fram en målsetting for hvordan det materielle forbruket i Norge skal reduseres til et bærekraftig og rettferdig nivå innen 2030.
2. Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for å øke varers levetid og kvalitet.
3. Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for å fremme deling av varer.
4. Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for å redusere kjøpepress gjennom reklame.
5. Stortinget ber regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan belastningen fra norsk forbruk på klodens ressurser kan reduseres.
6. Stortinget ber regjeringen publisere årlig statistikk over det norske forbrukets globale fotavtrykk.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen, Tone-Helen Toften og Terje Aasland, fra

Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergsbotten, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Representantforslag 119 S (2014–2015), samt brev fra klima- og miljøminister Tine Sundtoft 8. oktober 2015, som er vedlagt.

Komiteen deler forslagsstillernes intensjon om å redusere miljøbelastningen som produksjon og materielt forbruk medfører. Det er en kjensgjerning at økt forbruk og kortere levetid for produkter gir en rekke negative konsekvenser, som utslipp av miljøgifter, utrydding av plante- og dyrearter og klimagassutslipp.

Komiteen er enig i målet om å legge til rette for bærekraftig utvikling. Neste generasjon skal ha minst like gode muligheter til å opprettholde sin levestandard som den forrige. Det kan bare skje gjennom en langsiktig ressursforvaltning hvor ressursene utnyttes i tråd med deres tåleevne og i et positivt samspill med naturen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, bygger sin miljø- og klimapolitikk på forvalteransvaret og føre-var-prinsippet. Flertallet deler forslagsstillers intensjoner om å redusere miljøbelastninger av produksjon og forbruk av varer og tjenester. Flertallet mener at den største utfordringen vi står overfor i arbeidet med å redusere klimagassutslipp og realisere lavutslipps-samfunnet, er å frikoble økonomisk vekst og økte utslipp av klimagasser.

Flertallet vil understreke at målet med miljøpolitikken er å forebygge og redusere og avbøte miljøkonsekvensene av økonomisk aktivitet, ikke å begrense omfanget av økonomisk aktivitet eller privat forbruk i seg selv.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at vi samlet sett har utviklet et forbruksmønster som over tid ikke er bærekraftig.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen publisere årlig statistikk over det norske forbrukets globale fotavtrykk.»

«Stortinget ber regjeringen styrke reklamasjonsretten etter forbrukerkjøpsloven ved at flere varegrupper gis fem års reklamasjonsfrist.»

Dette flertallet mener at tiltak som legger til rette for at varer får lengre levetid og høyere kvalitet, vil bidra til å redusere forbruket. Da må varene både produseres slik at de er mer robuste i utgangspunktet, de må kunne repareres og gjerne ha en holdbarhet slik at flere enn én eier kan ha nytte av varen. Slike lettelsers må først og fremst rette seg mot forbruksvarer som f.eks. klær og sko, og lettelsers må utformes på en måte som kommer reparasjoner, ikke ordinært vedlikehold, til gode.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at økonomisk vekst medfører ofte – men ikke alltid – økt belastning på miljøet.

Disse medlemmer er opptatt av at det arbeides videre med å sikre bedre data om globale miljø- og ressursvirkninger av nasjonalt forbruk. Troverdige informasjon vil være en forutsetning både for utforming av politiske virkemidler og for forbrukernes anledning til å gjøre valg av varer og tjenester. Disse medlemmer mener derfor at det kan være fornuftig at det årlig publiseres statistikk over det norske materielle forbrukets globale fotavtrykk. Disse medlemmer er imidlertid skeptisk til at det skal fastsettes en målsetting uten at presisjonsnivået i beregningene er mer nøyaktig og sammenlignbart enn det som er tilfelle i dag.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere lettelsers i rammevilkårene for omsetning av brukte varer,

inkludert lettelsers eller fritak for merverdiavgift der denne i dag gjøres gjeldende.»

«Stortinget ber regjeringen utforme krav til at varer av slag der dette er naturlig, må være utformet slik at reparasjon er mulig.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere lettelsers i rammevilkårene for reparasjonsvirksomhet.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti foreslår i tillegg:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle bedrifter må rapportere på direkte og indirekte klimagassutslipp.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti oppfatter at det vil være vanskelig å se rekkevidden av et krav om minstegarantier og forbud mot varer som med hensikt er konstruert slik at levetiden forkortes. Det vil også være problematisk å avgrense hvilke varer som skal omfattes av slikt regelverk.

Komiteen viser til at delingsøkonomien er i ferd med å få fotfeste i Norge. Ikke bare internasjonale aktører, men også norske oppstartsbedrifter vokser frem ved hjelp av nettsider for den som har en vare eller tjeneste som kan deles, for eksempel bilutleie fra privatpersoner, byttemarkeder for klær, overnatting og samkjøring. Privatpersoner og frivillige organisasjoner tar også initiativ for å legge til rette for og kunne dele brukte varer. Komiteen ser positivt på denne formen for bedre ressursutnyttelse, men mener at det er grunn til å følge med på hvilke skattemessige konsekvenser framvekst av delingsøkonomien kan gi.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener i tillegg det er viktig å sikre at arbeidstakerrettighetene ikke svekkes under dekke av å være tilpassninger til delingsøkonomien.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at det er gjort store fremskritt for et bedre miljø de siste tiårene. Flere store lokale luft- og vannforurensningsproblemer er løst; et godt eksempel er kampen mot sur nedbør, som langt på vei er vunnet. Flertallet viser også til at bruken av flere farlige tungmetaller og miljøgifter er sterkt redusert, eller fjernet helt i Norge, og i mange tilfeller også globalt.

Flertallet vil peke på at teknologiske fremskritt, kombinert med strenge miljøkrav, har ført til beskjedne vekst i utslipp fra f.eks. personbiler selv om antallet har økt kraftig.

Flertallet mener at bevisste og informerte forbrukere kan utøve betydelig markedsrett gjennom sine valg av varer og tjenester. Flertallet har merket seg at flere store dagligvarekjeder har fjernet palmeolje – et svært miljøskadelig produkt fordi det fører til avskoging – som følge av sterkt press fra forbrukerne.

Flertallet viser til at statsråden i sitt svarbrev til komiteen gjør rede for at det er tatt nye initiativ til å gjøre forbrukerne bedre kjent med sine rettigheter etter miljøinformasjonsloven.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at det også er gjort innstramminger i telefonsalgsreglene i markedsføringsloven. Dette flertallet mener det vil være svært vanskelig å gjøre grensdragninger for hvilke produkter som kan omfattes av et regelverk hvis hensikt skal være å forby reklamer med særlig miljøbelastning.

Dette flertallet mener det finnes andre virkemidler og lover som er bedre og mer treffsikre for å redusere miljøbelastningen av både produksjon og forbruk av varer og tjenester.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at regjeringen og samarbeidspartiene har forpliktet seg til å følge opp arbeidet med Grønn skattekomisjon (NOU 2015:15 Sett pris på miljøet) som gir en rekke anbefalinger om hvordan skatte- og avgiftssystemet kan brukes for å vri forbruket i en mer miljøvennlig retning. Disse medlemmer viser også til arbeidet med grønn konkurransekraft og den varslede strategien for dette i 2017.

Disse medlemmer mener at god kunnskap og statistikk om miljøkonsekvensene av forbruk er viktig. Disse medlemmer viser til at Norge produserer god offentlig statistikk av høy kvalitet også når det gjelder forbruk, natur, miljø og klimagassutslipp. Disse medlemmer har merket seg at statsråden i sitt svar gjør det klart at det arbeides både i OECD og EU med å forbedre og standardisere anslag for «fotavtrykket» av forbruk, men at dette er svært krevende og at presisjonsnivået i dag ikke er godt nok som grunnlag for å utforme politikk eller lovverk. Disse medlemmer mener det ikke vil være hensiktsmessig, og kanskje også misvisende, å lage anslag om fotavtrykk før det foreligger internasjonalt anerkjente metoder og data for slike beregninger.

Disse medlemmer viser til at Norge har et sterkt forbrukervern med lang reklamasjonstid og strenge miljøkrav til produkter. Disse medlemmer viser til at regjeringen følger opp arbeidet i EU om nye regler for blant annet netthandel, og at det er viktig for Norge i denne prosessen å beholde vår reklamasjonsfrist som er lengre enn i de fleste europeiske land.

Disse medlemmer er svært positive til innovasjonen og mulighetene som ligger i delingsøkonomien og har merket seg det stadig økende tilbudet av denne type tjenester. Disse medlemmer mener at deling av varer og tjenester kan føre til bedre ressursutnyttelse og til flere og bedre tjenester. Disse medlemmer vil følge med på utviklingen i delingsøkonomien, og viser til at regjeringen ved finansministeren har tatt initiativ til møter med næringslivet for å diskutere rammevilkår som f.eks. skatteregulering med aktører i delingsøkonomien.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at regjeringen har fremmet forslag om ny lov for offentlige anskaffelser som inneholder helt nye miljøbestemmelser. Disse medlemmer har merket seg at lovendringen slår fast at offentlige oppdragsgivere skal innrette sine anskaffelser slik at de bidrar til å redusere miljøpåvirkning og til å fremme klimavennlige løsninger. Disse medlemmer viser til at det offentlige i 2014 kjøpte varer og tjenester for 462 mrd. kroner, og at stat og kommune derfor har stor markedsrett til å påvirke leverandørene i en mer miljøvennlig retning.

Disse medlemmer viser til at regjeringen planlegger å legge frem en nasjonal bioøkonomistrategi og har merket seg at strategien skal utvikles i samarbeid med næringsliv, organisasjoner og virkemiddelaktører. Disse medlemmer mener at bioøkonomien kan spille en stor rolle i å utnytte våre ressurser på en optimal måte og ønsker å legge til rette for videreutvikling av biobasert industri. Disse medlemmer viser til at bioprodukter kan erstatte mer ressurskrevende, eller oljebaserte produkter, og at blant annet OECD vurderer verdiskapingspotensialet i bioøkonomien som stort. Disse medlemmer mener Norge har naturressurser og kompetanse som er godt egnet til å utnytte mulighetene som ligger i bioøkonomien.

Disse medlemmer viser til at EU har lagt frem en handlingsplan for en sirkulær økonomi som blant annet inneholder forslag til endret avfallsregelverk, men også mål for bedre produktdesign, produktprosesser og forbrukerinformasjon. Disse medlemmer har merket seg at målet med dette arbeidet er økt ressurseffektivitet og har både økonomisk og miljømessig begrunnelse. Disse med-

lemmer viser til at Stortinget har gitt regjeringen i oppdrag å legge frem Stortingsmelding om avfall og den sirkulære økonomien.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne er opptatt av at forbrukersamfunnet skaper et stort kjøpepress. Reklame bidrar til at vi kjøper ting vi ikke trenger, og at ressursene dermed forbrukes unødige.

Disse medlemmer viser til Representantforslag 26 S (2015–2016) om å forebygge kroppspress hos barn og unge, hvor forslagsstillerne mener dette tyder på at regjeringen bør ha større oppmerksomhet på sammenhengen mellom reklame og kroppspress, og mellom reklame og psykiske lidelser hos unge. I forslaget vises det til at det er naturlig at problemene kroppspress fører til blir drøftet i den varslede ungdomshelsemelding, som etter planen skal legges frem i 2016.

Disse medlemmer foreslår derfor følgende:

«Stortinget ber regjeringen utrede en særavgift på kommersiell reklame.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere strengere restriksjoner mot reklame i det offentlige rom.»

«Stortinget ber regjeringen utforme regler som bidrar til at kommersiell reklame gjennom telefon krever aktivt samtykke fra mottakeren.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet mener det vil være krevende å sette krav om aktivt samtykke for reklame distribuert per post, og det vil frata Posten store inntekter som bidrar til andre posttjenester. Disse medlemmer mener at det bør innføres regler for at reklame gjennom telefon skal kreve slikt samtykke.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere regler som bidrar til at kommersiell distribusjon av reklame til husstander gjennom post eller annen omdeling krever aktivt samtykke.»

Komiteen viser til at det i Norge kastes flere hundre tusen tonn fullt spiselig mat hvert år. Problemet med matkasting har fått mer oppmerksomhet den siste tiden, og både myndigheter og aktørene i verdikjeden har satt i verk ulike tiltak. Det er blant annet inngått en intensjonsavtale om reduksjon av mat-

svinn for å styrke samarbeidet mellom myndighetene og aktørene i hele matkjeden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at det videre arbeidet bør bygge på en tidshorison frem til 2030 for halvering av matsvinn, og at det derfor bør vedtas et mål om å halvere matkastingen innen år 2030.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen halvere matkastingen i Norge innen år 2030.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at matsvinn er en ressurs på avveie og mener at eventuelle nye tiltak for å redusere matsvinn bør omtales i den bebudede stortingsmeldingen om avfall og sirkulær økonomi. Disse medlemmer viser til at målsettinger om reduksjon av matavfall og matsvinn er en del av FNs bærekraftsmål, og må sees i sammenheng med avfallspolitikken som helhet.

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen har satt i gang et arbeid for å få på plass en avtale med en samlet matvarebransje for reduksjon av matsvinn, og det tas sikte på å signere en slik avtale høsten 2016.

Disse medlemmer viser også til at regjeringen og samarbeidspartiene i statsbudsjettet for 2016 har innført momsfristak for mat som leveres vederlagsfritt på veldedig grunnlag. Disse medlemmer imøteser at bransjeavtalen legger til rette for ytterligere reduksjon i matsvinn gjennom å gi overskuddsmat fra bransjen til ideelle organisasjoner.

Disse medlemmer foreslår:

«Stortinget ber regjeringen drøfte et mål for reduksjon av matavfall og matsvinn i omsetnings- og forbrukerleddet, og legge dette frem i den bebudede meldingen om avfall og sirkulær økonomi. Målet må sees i forbindelse med arbeidet med bransjeavtalen med reduksjonsmål, regelverksutvikling i EU og helheten i norsk avfallspolitikk.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at den ujevne fordelingen av forbruket og dermed jordas ressurser er en viktig årsak til fattigdom, sosial ulikhet og konflikter over hele verden. Disse medlemmer mener derfor det er svært viktig at Stortinget slår fast at Norge ikke lenger bør legge beslag på en uforholdsmessig stor andel av verdens ressurser.

Disse medlemmer viser til at økt deling av varer kan redusere både ressursforbruk, miljøbelastning og kostnader. Samtidig har en sterkere delingskultur positive bieffekter i form av nye sosiale nettverk. Et eksempel på dette er at en ekstra passasjer i alle tomme biler bortimot kan doble passasjerkapasiteten på norske veier. Delingsøkonomi kan utfordre en del tradisjonelle typer næringsvirksomhet og måter å organisere arbeidsliv på. På en annen side kan delingsøkonomien utnyttes til å skape nye løsninger, næringer og jobber. Deling innebærer i praksis at samfunnet får mer ut av mindre ressurser fordi mange ha glede av den samme enheten uten å kjøpe den selv.

Disse medlemmer viser til at bibliotekene i dag utgjør en etablert modell for offentlig deling av bøker og medier som kan tenkes overført til flere områder.

Disse medlemmer viser til at deling av varer og tjenester har tatt nye former i løpet av de siste årene ved at ny teknologi har redusert transaksjonskostnadene og gjort det lettere for tilbydere og mottakere å finne hverandre. Delingsøkonomien handler i utgangspunktet om å leie ut eiendeler som er ubrukt det meste av tiden. Disse forretningsmodellene har fått stor betydning for eksempel innenfor boligutleie (Airbnb). På mange felt går utviklingen mot en sterkere delingskultur av seg selv. Disse medlemmer mener myndighetene bør forsterke denne utviklingen ved å forenkle regelverk og byråkrati som i dag hindrer nye former for deling og ved å vurdere nye plattformer for deling i offentlig regi samtidig som rettigheter, regler og ansvarsforhold i arbeidslivet bevares.

Disse medlemmer mener lettelsener i rammevilkårene for deling av boliger og deling av biler er viktige felt der forenklinger bør vurderes.

Disse medlemmer viser videre til at f.eks. premiering av boligbygg som inkluderer felles rom for ulike formål (for eksempel felles vaskeri, hobbyrom, gjesterom eller festlokale), kan legge til rette for økt deling av boligareal. Deling av fritidsutstyr, verkøytøy og redskaper gjennom utlån, etter modell fra f.eks. Sagene bydel i Oslo, er et eksempel på nye delingsløsninger i regi av det offentlige.

Disse medlemmer mener derfor at det bør være et mål om å legge til rette for økt deling. Disse medlemmer mener derfor regjeringen bør kartlegge hvordan denne tilretteleggingen kan skje på en hensiktsmessig måte.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge og legge fram en plan for å fremme deling av varer ved å forenkle regelverk som i dag hindrer nye former for

deling og ved å vurdere nye plattformer for deling i offentlig regi.»

Disse medlemmer viser til at ifølge WWFs Living Planet report fra 2014 er det norske forbruket mellom to og tre ganger høyere enn jorda kan opprettholde over tid. Anslag fra World Watch Institute viser at planeten har 1,9 hektar produktivt land tilgjengelig pr. person til å produsere ressurser og absorbere avfall.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan belastningen fra norsk forbruk på klodens ressurser kan reduseres.»

Disse medlemmer viser til at strengere krav til varers levetid og kvalitet kan bidra til bedre ressursutnyttelse og lavere økologisk fotavtrykk og ofte bedre produkter og tjenester for forbrukeren. De samme tiltakene kan samtidig bidra til lavere kostnader og en enklere hverdag for mange, fordi strengere kvalitetskrav kan redusere risikoen for at varer går i stykker og må byttes ut etter kort tid. Disse medlemmer mener derfor at det bør gjennomføres et grundig arbeid for å kartlegge hvordan myndighetene kan bidra til å øke varers levetid og kvalitet, samtidig som forbrukernes rettigheter styrkes. I tillegg til styrking av reklamasjonsretten og lettelsener i rammevilkår for reparasjonsvirksomhet og brukte varer bør flere tiltak vurderes. Innføring av et forbud mot varer som er konstruert slik at levetiden forkortes, samt krav om minstegarantier, er eksempler på dette.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et eget forbud mot salg av varer som med hensikt er konstruert slik eller utstyrt med programvare som forårsaker at levetiden forkortes.»

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for å øke varers levetid og kvalitet.»

Disse medlemmer mener at teknologiutvikling og effektivisering er avgjørende for å redusere det materielle forbruket. Innovasjon og rask overgang til nullutslippsteknologier og kretsløpsløsninger med nær 100 pst. ressurseffektivitet er innenfor rekkevidde på stadig flere felt. Samtidig skjer store fremskritt i miljø innenfor industri, bioøkonomi og fornybar energi.

Disse medlemmer vil samtidig peke på at teknologi og effektivisering alene ikke ser ut til å være tilstrekkelig for å oppnå en bærekraftig utvik-

ling. Disse medlemmer mener vi må endre både miljøeffektiviteten, sammensetningen og omfanget av forbruket vårt. Vi må derfor ta i bruk flere ulike endringsstrategier: (1) effektivisering (eks. gå over til mer energieffektive biler), (2) substituering (eks. skifte ut privatbilreiser med kollektivreiser), og (3) redusering (reise mindre).

Disse medlemmer vil peke på at en kombinasjon av disse tre strategiene kan gi svært store miljøgevinster, og at det er grunn til å tro at en slik utvikling kan kombineres med økt livskvalitet. Eksempler på dette er at mindre biltrafikk gir bedre luftkvalitet og tryggere nærmiljøer, mens lavere kjøttforbruk kan gi bedre helse.

Disse medlemmer viser til at en vanlig kritikk mot et vekstkritisk standpunkt er at teknologiutvikling og økt sysselsetting i tjenesteytende næringer vil skape en frakopling mellom økonomisk vekst og miljøbelastning.

Disse medlemmer mener en utvikling mot en mindre ressursintensiv økonomi basert på tjenester, opplevelser og kultur er positivt for både miljøet og samfunnet, men vil påpeke at trenden mot en slik økonomi foreløpig ikke er entydig. Mengden tjenester som andel av husholdningenes samlede utgifter, er ifølge SSB uendret på 14 pst. i perioden 1990 til 2012. Dette har skjedd samtidig som vi får relativt færre tjenester – og flere varer for pengene – nå enn i 1990. Det skyldes at tjenestene stadig blir dyrere i forhold til varene. Ekstremtilfellet av dette er klær og sko, som reelt bare koster tredjeparten av hva de gjorde i 1990. Disse medlemmer mener prisdynamikken i økonomien i utgangspunktet altså er miljøfiendtlig og bidrar til å motvirke frakoplingen mellom vekst og miljøbelastning.

Disse medlemmer viser til at kjøpekraften har økt med omtrent tre fjerdedeler i gjennomsnitt siden 1990, samtidig som realprisene på viktige varer har falt. Konsekvensen er at vareforbruket har økt dramatisk. Personbilparken har for eksempel vokst med 29 pst. siden 2004, selv om befolkningen bare har økt med 12 pst. De mange ekstra bilene har slått i hjel effekten av at bilene enkeltvis har blitt mer energieffektive. Utslippene fra produksjonen av de samme bilene er på ca. 1 million tonn CO₂ per år, og beslaget på en rekke andre ressurser som inngår i produksjonen av biler, har økt betydelig. Et annet eksempel er forbruket av flyreiser som er firedoblet siden 1990, noe som innebærer at veksten i antall reiser skjer langt raskere enn reduksjonen i utslipp pr. reise.

Disse medlemmer viser til at omfattende forskning de siste tiårene på effekten av å øke effektiviteten i både produksjon og forbruk dokumenterer store tilbakeslagseffekter. Reduksjonen i miljøbelastning blir ofte langt mindre enn antatt. Denne forskningen illustrerer viktigheten av å inkludere strate-

gier for substituering og redusering i miljøpolitikken, i tillegg til en mer offensiv politikk for teknologiutvikling, innovasjon og effektivisering.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det er nødvendig at det miljøskadelige forbruket reduseres. I Norge i dag forbraker vi en langt større andel av ikke-fornybare ressurser enn det vår andel tilsier om ressursene fordeles rettferdig i verden. Dette medlem mener derfor at vårt forbruk dreies fra ikke-fornybare til fornybare og fossile ressurser. Det er også nødvendig å hindre at forbruket vårt forårsaker andre miljøproblemer eller går på bekostning av grunnleggende arbeids- og menneskerettigheter. Dette medlem mener derfor man må prioritere å utvikle ny teknologi som øker produktiviteten og bedrer ressursutnyttelsen, og at man sørger for å gjenvinne og gjenbruke mest mulig materialer og energi.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge fram en målsetting for hvordan det miljøskadelige forbruket i Norge kan reduseres til et bærekraftig og rettferdig nivå innen 2030.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener det er viktig at Stortinget vedtar en tydelig målsetting om at det materielle forbruket i Norge skal reduseres til et bærekraftig og rettferdig nivå. Dette medlem viser til at kombinasjonen av høyt materielt forbruk og manglende gjenbruk og resirkulering er årsak til flere av de viktigste miljøproblemene vi opplever i dag. Den materielle forbruksveksten er drivkraften bak overbeskatning av naturressurser, uttak av lagerressurser og ødeleggelser av leveområder for andre arter. Redusert materielt forbruk er ikke det samme som lavere livskvalitet eller materiell levestandard. Redusert materielt forbruk betyr overordnet sett å flytte fokus mer fra kvantitet til kvalitet i dagligliv, næringsliv og politikk.

Dette medlem viser til at etter mange tiår med en samfunnsutvikling fokusert på materiell velstandsvekst ser vi mange tegn på at økt oppmerksomhet om varige verdier vil være godt for det norske samfunnet. Dette medlem mener et mål om redusert forbruk vil drive fram modernisering og nytenkning. Det vil bety økte krav til effektivitet i teknologi, produksjon og prosesser, mer effektiv og kreativ ressursbruk som alt sammen er velkjente drivere for ny næringsutvikling, ny verdiskaping og nye arbeidsplasser.

Dette medlem konstaterer at manglende presisjonsnivå i beregningene av miljøkonsekvensene av norsk forbruk anføres som argument for at det

ikke bør settes en målsetting om at forbruket reduseres. Dette medlem er enig i at det er krevende å gjennomføre entydige beregninger på dette feltet, og ser behovet for beregninger som er mer nøyaktige. Dette medlem vil imidlertid peke på at slike måleproblemer opptrer på svært mange områder uten at måleproblemene oppfattes som en innvending mot å sette seg politiske mål om å løse en utfordring.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge fram en målsetting for hvordan det materielle forbruket i Norge skal reduseres til et bærekraftig og rettferdig nivå innen 2030.»

Dette medlem viser til at en målsetting om å redusere forbruket til et bærekraftig og rettferdig nivå forutsetter at Stortinget blir enige om en definisjon av hva som er et bærekraftig og rettferdig nivå.

Dette medlem vil imidlertid understreke at det er liten tvil om at dagens norske forbruksnivå må reduseres kraftig. Ifølge beregninger fra Global Footprint Network må det globale forbruket reduseres med om lag 50 pst. for å bli bærekraftig. I Norge må forbruket reduseres betydelig mer enn dette.

Dette medlem viser til at i dag bruker en gjennomsnittlig verdensborger minst 2,3 hektar hver. I 2014 anslo FN-rapporten «Decoupling technologies, opportunities and policy options» at uttaket av mineraler, fossil energi og biomasse ligger an til å tredobles i perioden 2000–2050. Rapporten konkluderer med at «It does not seem possible for a global economy based on the current unsustainable patterns of resource use to continue into the future».

Dette medlem viser til at en målsetting om å redusere forbruket til et bærekraftig og rettferdig nivå forutsetter at Stortinget blir enige om en offensiv politikk for å nå denne målsettingen. Dette medlem mener derfor at det er nødvendig med en stortingsmelding om hvordan belastningen fra norsk forbruk på klodens ressurser kan reduseres.

Dette medlem mener at en stortingsmelding om hvordan belastningen fra norsk forbruk på klodens ressurser kan reduseres, bør inkludere en vurdering av hva slags økonomisk utvikling som kan være forenelig med å redusere ressursforbruket.

Dette medlem viser til at det er flere grunner til at rike land bør vurdere en utvikling uten videre økonomisk vekst. Økonomisk vekst er ikke nødvendigvis en forutsetning for å oppnå andre politiske mål, slik som full sysselsetting, eliminering av fattigdom, et konkurransedyktig næringsliv og raskere utvikling av miljøteknologi. Det er også grunn til å tro at den allerede fallende produktivitetsveksten i

mange vestlige land kan være en varig tendens som samfunnet må forberede seg på. Det er gjort flere studier i andre land som utforsker økonomiske og miljømessige konsekvenser av en økonomi som ikke er avhengig av å vokse. Dette medlem mener regjeringen derfor bør utrede mulighetene for å innfri øvrige politiske målsettinger i en fremtid med liten, eller ingen økonomisk vekst. En slik analyse kan inngå i en stortingsmelding om redusert ressursforbruk.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen drøfte et mål for reduksjon av matavfall og matsvinn i omsetnings- og forbrukerleddet, og legge dette frem i den bebudede meldingen om avfall og sirkulær økonomi. Målet må sees i forbindelse med arbeidet med bransjeavtalen med reduksjonsmål, regelverksutvikling i EU og helheten i norsk avfallspolitikk.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere lettelse i rammevilkårene for omsetning av brukte varer, inkludert lettelse eller fritak for merverdiavgift der denne i dag gjøres gjeldende.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utforme krav til at varer av slag der dette er naturlig, må være utformet slik at reparasjon er mulig.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen vurdere lettelse i rammevilkårene for reparasjonsvirksomhet.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede en særavgift på kommersiell reklame.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen vurdere strengere restriksjoner mot reklame i det offentlige rom.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utforme regler som bidrar til at kommersiell reklame gjennom telefon krever aktivt samtykke fra mottakeren.

Forlag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen kartlegge og legge fram en plan for å fremme deling av varer ved å forenkle regelverk som i dag hindrer nye former for deling og ved å vurdere nye plattformer for deling i offentlig regi.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan belastningen fra norsk forbruk på klodens ressurser kan reduseres.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen innføre et eget forbud mot salg av varer som med hensikt er konstruert slik eller utstyrt med programvare som forårsaker at levetiden forkortes.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for å øke varers levetid og kvalitet.

Forlag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle bedrifter må rapportere på direkte og indirekte klimagassutslipp.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen vurdere regler som bidrar til at kommersiell distribusjon av reklame til husstander gjennom post eller annen omdeling krever aktivt samtykke.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge fram en målsetting for hvordan det miljøskadelige forbruket i Norge kan reduseres til et bærekraftig og rettferdig nivå innen 2030.

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge fram en målsetting for hvordan det materielle forbruket i Norge skal reduseres til et bærekraftig og rettferdig nivå innen 2030.

Komiteens tilråding

Bak tilrådingen I, II og III står et flertall i komiteen som består av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen publisere årlig statistikk over det norske forbrukets globale fotavtrykk.

II

Stortinget ber regjeringen styrke reklamasjonsretten etter forbrukerkjøpsloven ved at flere varegrupper gis fem års reklamasjonsfrist.

III

Stortinget ber regjeringen halvere matkastingen i Norge innen år 2030.

IV

Dokument 8:119 S (2014–2015) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å redusere det materielle forbruket i Norge til et bærekraftig og rettferdig nivå – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 1. mars 2016

Ola Elvestuen

leder

Marit Arnstad

ordfører

Vedlegg**Brev fra Klima- og miljødepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 8. oktober 2015****Svar vedrørende Representantforslag 119 S (2014-2015) om å redusere det materielle forbruket i Norge til et bærekraftig og rettferdig nivå**

Jeg viser til brev fra Energi- og miljøkomiteen av 21. september 2015 vedlagt representantforslag 119 S (2014-2015) om å redusere det materielle forbruket i Norge til et bærekraftig og rettferdig nivå.

Denne regjeringen bygger sin politikk på forvalteransvaret og føre-var-prinsippet. Den kloden vi skal overlate til våre barn skal være i minst like god stand som vi overtok den fra våre forfedre. Hovedutfordringen slik jeg ser det er verken det totale ressursforbruket eller den økonomiske veksten i seg selv, men miljøbelastningene og overbeskatningen av flere kritiske biologiske ressurser og økosystemtjenester. Som forslagsstilleren skriver er det ikke et lineært forhold mellom forbruket og miljøbelastningene. Det er gjort framskritt på en rekke områder de siste tiår med å bryte og frakoble sammenhengen mellom økonomisk vekst, ressursforbruk og miljøbelastninger.

Mange store lokale luft- og vannforurensingsproblemer er løst. Kampen mot sur nedbør, et alvorlig problem for min egen landsdel, er langt på vei vunnet, blant annet ved sterk og absolutt frakopling av utslippene av svoveldioksider. De mest alvorlige miljøgiftene og tungmetallene er sterkt redusert og frakoblet både nasjonalt og i mange tilfeller også globalt. Det samme gjelder KFK og andre stoffer som ødela ozonlaget. For en nøkkelressurs som vann har mange rike og utviklede OECD-land, selv med befolkningsvekst og sterk økonomisk vekst, faktisk redusert vannforbruket de siste tretti-førti år. Det er et godt eksempel på frakopling og på at "ressursforbruket" ikke kan behandles som et samlet udifferensiert begrepsom vi stadig bruker opp mer av. Eksemplet forslagsstilleren nevner med personbilparken, som har økt med 29 prosent siden 2004, kan også ses som et eksempel på frakopling, siden utslippene av klimagasser fra personbiler i samme periode bare økte med et par prosent. Så kan vi være enige om at dette ikke er nok, men det er definitivt et stort og viktig skritt i riktig retning, og det viser at økonomisk vekst ikke er synonymt med økte miljøbelastninger.

Regjeringen arbeider langsiktig og systematisk, ikke minst gjennom aktivt internasjonalt samarbeid, med å utvikle bedre regnskapssystemer, indikatorer og analyseverktøy når det gjelder sammenhengen mellom økonomisk utvikling, økonomisk politikk, miljøpolitikk, miljøvirkninger og bruk av naturres-

surser. Norge har arbeidet lenge, fra 1970- og 1980-tallet, med ressursregnskap og ressursbudsjett. Arbeidet ga mange nyttige erfaringer og nyttig kunnskap, og er fulgt opp og videreutviklet særlig i Statistisk sentralbyrås arbeid med energi-, ressurs- og miljøstatistikk og modellutvikling og analyser av sammenhengen mellom økonomisk utvikling og miljø- og ressursvirkninger. Norge, igjen ved Statistisk sentralbyrå, har også vært et foregangsland i det europeiske arbeidet med å utvikle miljøregnskap etter mal av FNs standard for å koble miljøregnskap til nasjonalregnskapet. Nordisk Ministerråd legger om kort tid fram en rapport, som Norge har bidratt aktivt til, om økt bruk og videreutvikling av slike regnskap i de nordiske land, med særlig vekt blant annet på å kunne analysere frakopling mellom økonomisk utvikling, ressursbruk og miljøvirkninger. Slike miljøregnskap er også en del av vårt aktive samarbeid med EU, under en egen forordning om økonomi- og miljøregnskap, som stadig utvides med nye "delregnskap", blant annet for materialressurser.

Bedre informasjon om globale virkninger av norsk ressursforbruk, eller "fotavtrykk" kan være av interesse i flere sammenhenger, selv om hovedinnsats og prioritet i den nasjonale miljø- og ressurspolitikken må ligge på de fasene av produktenes og ressursenes livsløp som nasjonale myndigheter har direkte ansvar for og virkemidler for å påvirke. Forsøk på å beregne globale miljø- og ressursvirkninger av nasjonalt forbruk, korrigert for import og eksport, eller "fotavtrykk", for flere ulike miljøfaktorer og ressurskategorier, som CO₂ eller andre drivhusgasser, energi, materialer, vann eller areal, har allerede en lang historie, nasjonalt og internasjonalt. Det er et svært krevende arbeid. Det krever tilgang på gode data, både for handelsstrømmer og for ressursinnsats og miljøeffekt i hver enkelt sektor i hvert enkelt eksportland i den globale leveransekjeden produktene har vært gjennom. Ulike anslag med litt ulike metoder, forutsetninger og data spriker svært ofte på en måte som gjør slike beregningsresultater lite egnet å bruke til annet enn bevisstgjøring eller illustrasjonseksempler. Presisjonsnivået for policyformål eller evaluering av ulike lands miljø- eller ressurspolitikk blir ofte for dårlig. Det foregår mye arbeid for om mulig å forbedre og standardisere slike anslag av "fotavtrykk", både i OECD, EU/EØS og, på norsk initiativ, i nordisk sammenheng. Inntil det foreligger standardiserte, pålitelige og internasjonalt anerkjente metoder og data for slike beregninger vil det ikke

være hensiktsmessig å beregne eller utgi egne norske, svært usikre og kanskje også misvisende, anslag på dette området som grunnlag for norsk politikktvikling.

Økonomisk vekst er spesielt viktig for å opprettholde sysselsetting og velferd i en tid med store omstillinger. Overgangen til lavutslippssamfunnet går ikke gjennom redusert økonomisk vekst og økt arbeidsledighet, men gjennom å endre vekstens innhold. Dette er også hovedkonklusjonen i arbeidet som er lagt fram under "New Climate Economy". Vi står overfor en betydelig utfordring med å begrense global oppvarming og tilpasse oss klimaendringene som allerede er i gang. Det betyr at den økonomiske omstillingen må bevege Norge i retning av et lavutslippssamfunn. Regjeringen har stor tro på de mulighetene som ligger i å ruste Norge for en lavutslippsfremtid som vil være gunstig både for økonomien og for miljøet. Regjeringen oppnevnte i juni 2015 et ekspertutvalg som skal foreslå en overordnet strategi for grønn konkurransekraft. Utvalget skal identifisere de viktigste globale og regionale endringsprosessene som utgjør drivkrefter og hindringer for den grønne omstillingen frem mot lavutslippssamfunnet. Utvalget skal se på mulige konsekvenser for Norge, og svare på hvor Norge har de beste forutsetningene for å møte disse endringsprosessene. Videre skal utvalget gi svar på hva som bør være overordnede prioriteringer og tiltak for å utvikle innovasjon og grønn konkurransekraft for Norge. Utvalgets forslag vil bli lagt frem høsten 2016. Regjeringen tar sikte på å legge frem en strategi for grønn konkurransekraft i 2017.

Regjeringen er opptatt av å ta i bruk økonomiske virkemidler som insentiv for grønnere forbruk og investeringer. Regjeringen satte i 2014 ned en ny grønn skattekommisjon. Et grønt skatteskiift innebærer at beskatningen vris over mot miljøskadelig aktivitet. Dette innebærer at vi kan redusere andre skatter og avgifter. Utvalget skal vurdere om og hvordan en grønn skatteomlegging kan bidra til bedre ressursutnyttelse og til å oppfylle målene i klimaforliket. Med bedre ressursutnyttelse menes også hvordan miljøavgifter kan brukes for å redusere lokale miljøproblemer. Utvalget skal legge kostnadseffektivitet og prinsippet om at forurenser betaler til grunn for sitt arbeid. Hovedmålet for utvalgets arbeid er å vurdere om og hvordan man ved bedre bruk av avgiftsinsentiver kan oppnå både lavere utslipp av klimagasser, et bedre miljø og en god økonomisk utvikling. Utvalget legger fram sin rapport 2. desember 2015.

Frakopling mellom forbruk, økonomisk vekst og uønskede miljøvirkninger og tiltak som vil gjøre det norske forbruket mindre miljøbelastende, er overskriften over det daglige arbeidet med miljøpolitikken - med stadige forbedringer i avfallspolitikken og

miljørelaterte forbrukerrettigheter, videreføring av en ambisiøs kjemikaliepolitikk og en styrket klimapolitikk.

Regjeringen arbeider for å redusere bruken av miljøgifter i produksjonsprosesser og i produkter. Dette reduserer produsenters fotavtrykk og muliggjør materialgjenvinning uten å bidra til fortsatt spredning av miljøgifter i produkt- og avfallskjedene. Fordi miljøgifter spres mest gjennom langtransporterte utslipp og gjennom utslipp fra importerte produkter, er internasjonale reguleringer, globalt og gjennom EØS-samarbeidet, det viktigste virkemidlet for å stanse bruk og utslipp av miljøgifter. Norge har vært blant de mest aktive landene i å arbeide for at de internasjonale kjemikalierregelverkene skal bli best mulig. EU har det fremste kjemikalierregelverket i verden i dag, og Norge er en pådriver for at det skal bli bedre. Blant annet har Norge sluttet seg til en gruppe EU-land som presser på for en fortsatt ambisiøs kjemikaliepolitikk. I tillegg jobber vi tett med våre nordiske kolleger.

Norge har et mål om at veksten i avfallsmengden skal kobles fra den økonomiske veksten. Det har vist seg vanskelig å nå, og dette er en utfordring mange land sliter med. Derfor er det viktig at utslipp til luft og vann fra sluttbehandling av avfall (i Norge) stadig reduseres gjennom strengere krav og bruk av mer miljøvennlig teknologi. Vi har også høy grad av gjenvinning, men kan utnytte ressursene bedre gjennom materialgjenvinning. Jeg er derfor positiv til ambisiøse mål. Samtidig må vi framover også bidra til kvalitet slik at det etableres gode markeder for sekundære råvarer. Jeg er særlig opptatt av at vi ikke forlenger levetiden og bidrar til spredning av miljøgifter gjennom sekundære råvarer. For å få til høy grad av materialgjenvinning av høy kvalitet er det behov for bedre teknologi for eksempel for effektiv sortering og identifisering av miljøgifter, og innovasjon i produktdesign. Her er det gode muligheter for grønne arbeidsplasser og grønn vekst.

Det er et stort potensiale for å redusere svinn av mat og dermed oppnå en bedre ressursbruk og redusert avfallsmengde. Klima- og miljødepartementet leder et arbeid som skal lede fram til en avtale med alle de relevante aktørene i matbransjen – fra primærnæring til detaljist, i tillegg til relevante myndigheter. En intensjonsavtale ble signert i mai 2015 og det arbeides nå med å sette reduksjonsmål, finne effektive tiltak, identifisere kilder og utvikle indikatorer i hele matkjeden.

Bevisste og informerte forbrukere kan utøve betydelig markedsrett gjennom sine valg av varer og tjenester. Tilgang til relevant og pålitelig miljøinformasjon er da en grunnleggende forutsetning. Norske borgers rett til miljøinformasjon og deltakelse i beslutningsprosesser som berører miljøet er nedfelt i

Miljøinformasjonsloven, som er Norges gjennomføring av Århuskonvensjonen om slike rettigheter. Loven er også en operasjonalisering av borgernes rett til informasjon om miljøet som nedfelt i Grunnloven § 112. Den norske miljøinformasjonsloven går lengre enn Århuskonvensjonen, fordi den også gir rett til å kreve miljøinformasjon fra private produsenter eller tilbydere av varer og tjenester til private forbrukere. Retten til miljøinformasjon omfatter alle forhold ved en virksomhet som kan føre til en ikke ubetydelig miljøpåvirkning, herunder innsatsfaktorer og produkter. Ved siden av miljøinformasjonsloven gir også Produktkontrollloven rett til detaljert informasjon om produkter som kan føre til miljøforstyrrelse fra de som produserer, importerer, bearbeider, omsetter eller bruker produktet. Retten til informasjon omfatter også informasjon om virkninger på miljøet ved produksjon eller distribusjon av produkt utenfor Norge. Lovene gir rettigheter, og disse rettighetene må tas i bruk, de utløser ikke handling i seg selv. Jeg har nylig tatt initiativ til å gjøre disse rettighetene bedre kjent.

Regjeringen arbeider også med andre forbrukerrelaterte spørsmål som har relevans i denne sammenheng. Barne- likestillings- og inkluderingsministeren sendte 9. juli på høring et forslag til innstramminger i telefonsalgsreglene i markedsføringsloven. Forslaget går ut på å begrense telefonselgeres mulighet til å kontakte forbrukere som har tatt et aktivt og bevisst valg om ikke å bli kontaktet per telefon. Når det gjelder reklamasjonsregler, følger Norge ved Justisdepartementet opp arbeidet i EU med nye regler ved blant annet netthandel. Regjeringen har i den sammenheng gitt uttrykk for at det er viktig for Norge å beholde den lange norske reklamasjonsfristen, og dette er et sentralt element i norske posisjoner til EU-kommisjonens arbeid med nytt regelverk.

Å begrense de globale klimagassutslippene er avgjørende for å sikre global bærekraft. Det er derfor klimaarbeidet er min førsteprioritet, særlig i år når verdens land skal bli enige om en ny global klimavtale hvor alle er med ut fra sine forutsetninger. En slik avtale er ikke bare et sted hvor land forplikter seg hver for seg til å bidra, men også en gjensidig forpliktende avtale om å støtte hverandre i arbeidet videre, med kompetanse, teknologi, penger og internasjonalt politisk press som støtter opp om nasjonal politikk. Ved aksept for differensiering som tar hensyn til de store forskjellene mellom land i inntekt og utviklingsnivå, og vedtak om overføring av støtte til fattige land, forsøker FN-prosessen i noen grad å adressere skjevheten i at utslipp fra produksjon av forbruksvarer for eksport i utviklingsland øker deres nasjonale utslipp, mens det ikke inngår i klimaregnskapet for det landet der varen forbrukes.

Gjennom Meld. St. 13 (2014-15) Ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU, har regjeringen sikret at Norge har et ambisiøst utslippsmål for 2030 og en ny modell for gjennomføring, slik at Norges bidrag til det globale klimaproblemet skal være på nivå med klimavitenskapen og med ambisjonen i EU.

I meldingen har regjeringen også utpekt fem prioriterte innsatsområder i den nasjonale klimapolitikken:

- Reduserte utslipp i transportsektoren
- Utvikling av lavutslippsteknologi i industrien og ren produksjonsteknologi
- CO₂-håndtering
- Styrke Norges rolle som leverandør av fornybar energi
- Miljøvennlig skipsfart

I transportsektoren legger regjeringen i statsbudsjettet for 2016 grunnlaget for grønnere forbruk av transporttjenester og framtidens grønne byer. Bevilgningene til gang- og sykkelveier øker til totalt 600 millioner kroner, bymiljøavtalene får en budsjettvekst fra 30 til 100 millioner, og regjeringens satsing på jernbane opprettholdes på omtrent samme historisk høye nivå som i 2015. El-bilene beholder avgiftsfordelene ut 2017, og slipper engangsavgift ut 2020. Regjeringen har iverksatt fritak for merverdiavgift på batterier til elbiler og på leasing av elbiler.

Jeg vil også trekke fram regjeringens satsing på miljøteknologi, som allerede er styrket under denne regjeringen, men hvor vi i statsbudsjettet for 2016 legger opp til ytterligere satsing på klima- og miljøteknologi og nye grønne arbeidsplasser. Innovasjon Norges miljøteknologiordning får en økt bevilgning på 134,5 millioner kroner, til totalt 464,5 millioner kroner. Enova får overført over 2,3 milliarder kroner i 2016 og har fått utvidet sitt mandat til utvikling av klima- og energiteknologi i industrien og reduserte klimagassutslipp i transportsektoren i tillegg til miljøvennlig energiomlegging. Bevilgningene til pilotordningen for biogassanlegg dobles fra 10 til 20 millioner for å følge opp regjeringens biogasstrategi.

Regjeringens arbeid med miljøvennlig skipsfart har som formål å gjøre forbruket av transporttjenester for mennesker og gods, og transport til sjøs, grønnere. Skipsfart er i hovedsak et energieffektivt transportalternativ for godstransport. Ny teknologi og nye løsninger for operasjon av skip gir mulighet for fremtidige utslippsreduksjoner. Bruk av mer miljøvennlig drivstoff, nullutslippsløsninger og energieffektive skip er en nøkkelfaktor i å redusere utslippene fra skipsfarten. Regjeringen satser på grønn fornyelse av norsk nærskipsflåte ved å bruke 40 mill. kroner til å øke tapsavsetningen i innovasjonslånordningen og opprette en kondemneringsordning. Utslippene fra

innenriks skipsfart i Norge er betydelige, og skip som går i kystfarten kan ofte være over 40 år gamle. Miljøgevinsten knyttet til fornyelse av flåten både når det gjelder CO₂ og lokal luftforurensning er stor. Denne satsingen vil styrke Norges konkurranseevne ved bidra å til en omstrukturering i nærskipfartsnæringen og gjøre sjøveien mer konkurransedyktig. En fornyelse av nærskipfartsflåten vil medføre lavere ressursbruk per transportert godsmengde.

Miljøtilstanden i Norge påvirkes i stor grad av grenseoverskridende forurensning fra Europa. Miljøproblemene kan ikke løses av ett land alene. Samtidig har Norge en liten, åpen økonomi og næringslivet er avhengig av felles internasjonale kjøreregler. Norge er en del av det indre marked og store deler av miljøpolitikken er harmonisert gjennom regelverk i EØS-avtalen. Handlingsrommet for eget regelverk er derfor ikke stort, men felles regelverk er også det som gir størst miljøeffekt.

Regjeringen fører en offensiv europapolitikk og vi samarbeider tett med våre nordiske naboland i arbeidet for å påvirke utviklingen av en offensiv miljøpolitikk i EU. Det har siden inngåelse av EØS-avtalen vært bred enighet i Stortinget om et tett og forpliktende samarbeid med EU i miljøpolitikken. Norge samarbeider med EU fordi vi trenger felles løsninger på felles utfordringer. En ambisiøs klima- og energipolitikk er høyt prioritert i regjeringens europastrategi. I Klima- og miljødepartementet er også arbeidet med å utvikle et ambisiøst regelverk for å redusere helse og miljøfarlige kjemikalier, blant annet i produkter, gitt høy prioritet i vårt samarbeid med EU.

I tillegg til felles regler og et felles indre marked er vår deltakelse EUs forskningsprogrammer viktig. I forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont 2020 er miljø og klima en prioritet. Å bruke innovasjon og forskning for å fremme det grønne skiftet er forankret i Europa 2020-strategien for smart, bærekraftig og inkluderende vekst. Utgangspunktet er at miljø og naturressurser er grunnlaget for europeisk økonomi- og velferdsutvikling og at strukturelle endringer og innovasjon gir nye muligheter til å utvikle en mer ressurseffektiv økonomi og realisering av et lavutslippssamfunn.

For å nå målene i EUs vekststrategi har Europakommisjonen satt i gang et omfattende arbeid for en omlegging mot en sirkulær økonomi. Omleggingen vil også bidra til å nå EUs klimamål og redusere EUs avhengighet av import av råvarer. Europakommisjonen lanserte 28. mai i år en offentlig høring om virkemidler for en sirkulær økonomi Europa og skal etter planen legge frem en ny handlingsplan for sirkulær økonomi 2. desember 2015. Overordnet budskap i det norske høringsinnspillet er at EU og Norge har felles visjon om et grønt skifte og grønn konkurransekraft.

Regjeringen løfter blant annet frem forbruker- og produktpolitikk så vel som avfalls- og kjemikaliepolitikk og understreker betydningen av god sammenheng mellom regelverk på kjemikalie-, avfalls- og produktområdet. Det er behov for mål for materialgjenvinning, så vel som regelverksendringer for å forebygge og fase ut prioriterte miljøgifter. I innspillet trekker Norge frem betydningen av å sikre gode forbrukerrettigheter og juridiske garantier, særlig i forhold til produkters holdbarhet. For å redusere produkters klima- og miljøfotavtrykk trenger vi gode indikatorer og metoder som inkluderer hele produktets livsløp. På flere av disse områdene bidrar Norge inn i et bredt europeisk samarbeid. Regjeringen har også vektlagt næringslivets rolle i overgangen til mer bærekraftig forbruk og produksjon. Det norske innspillet støtter økt europeisk innsats som tilrettelegger for mer ressurseffektive og tjenestebaserte forretningsmodeller, eksempelvis leasing og deling.

Forslagsstilleren foreslår at regjeringen legger fram en målsetting, en stortingsmelding, ulike planer for forbrukeraspekter ved varer som alle skal adressere et redusert forbruk hos norske forbrukere, samt en årlig statistikk om det norske forbruket og dets "globale fotavtrykk". Jeg deler målsettingen om en grønn omstilling av norsk økonomi, og det vil også måtte innebære dreining av det private forbruket i grønnere retning. Men når det gjelder fremgangsmåten som skisseres i forslagene noterer jeg en forskjell i tilnærming. Miljøpolitikken retter seg inn mot å forebygge og avbøte miljømessige uønskede konsekvenser av økonomisk aktivitet, ikke mot selve størrelsen på den økonomiske aktiviteten eller det private forbruket. Jeg mener miljøkonsekvensene fortsatt må være miljøpolitikken hovedfokus, og at det ikke er hensiktsmessig å iverksette generelle virkemidler rettet inn mot å redusere selve volumet av det private forbruket i samfunnet som sådan. Et lavutslippssamfunn handler heller ikke om å avstå fra å forbruke varer og tjenester, men å dekke våre behov på smartere og mindre miljøbelastende måter. De viktige initiativene regjeringen har tatt ved å nedsette Grønn skattekommisjon og utvalget for grønn konkurransekraft vil hver på sin måte styrke beslutningsgrunnlaget for en politikk for lavutslippsutvikling. Forslagene fra Grønn skattekommisjon i desember ventes å konkretisere nye økonomiske verktøy, og Grønn konkurransekraft-utvalget neste år vil, på basis av input fra norsk næringsliv, forskere og fagmiljøer, gi råd om strategiske grep for en omstilling som både er grønn og konkurransekraftig. I dette arbeidet trenger Norge en fortsatt vekstkraftig økonomi og et næringsliv som er grønt og nyskapende. Det er dette vi må stimulere til, og som herved redegjort for arbeidet regjeringen på mange fronter med nettopp det.